

BUSENE HAVE

Ofringer og begravelser

Busene Have er fyldt med spor efter fortidens mennesker. Her har de boet, dyrket deres religion og begravet deres døde. De fleste af sporene er af kultisk karakter, og hele stedet emmer af religion og mystik.

Spredt i skoven ligger 10 gravhøje, der formentlig er bygget i bronzealderen (1700-500 f.Kr.). Dengang var landskabet åbent, så højene kunne ses langvejs fra. Hver høj dækker over en grav, måske for en særlig rig eller vigtig person.

I skoven findes ogsåstensætninger. En 10 meter lang og fire meter bredstensætning kan ses endnu. Et andet sted står en oprejst bautasten, der i vikingetiden (750-1050 e. Kr.) fungerede som afmærkning i landskabet. Måske var den rejst til minde over en viking, der var omkommet på langfart. I en nu forsvundenstensætning opdagedes i 1874 Mandemarkeskatten med ofrede sølvsmykker fra vikingetiden.

Copyright: Kort- og Matrikelstyrelsen

Offerings and burials

Busene Garden is filled with traces of prehistoric man. People lived here, practised their religion and buried their dead. Most of the traces are of cultic character, and the entire place is saturated with a sense of religion and mysticism.

Scattered in the forest you can find burial mounds that are probably built in the Bronze Age (1700-500 BC). At that time, the landscape was open so the mounds could be seen from afar. Each mound covers a grave of a wealthy or important person.

In the forest you can also find stone monuments. A ten meter long and four meter wide setting of stones is still visible. In another place there is a standing stone, which served as a landmark in the Viking Age (750-1050 AD). It may have been erected in memory of a Viking, who died on a long voyage. In 1874, the treasure of Mandemarke was discovered, buried in a now vanished rectangular setting of stones, containing silver jewellery from the Viking Age.

I Busene Have er der bevaret 10 gravhøje (▲), en langdysse (■) fra tidlig bondestenalder (3950-3300 f.Kr.) samt en bautasten og tostensætninger (⌵). I skoven er mandemarkeskatten fundet (○) og ved kysten ligger Brøndehøje Skanse (▮).

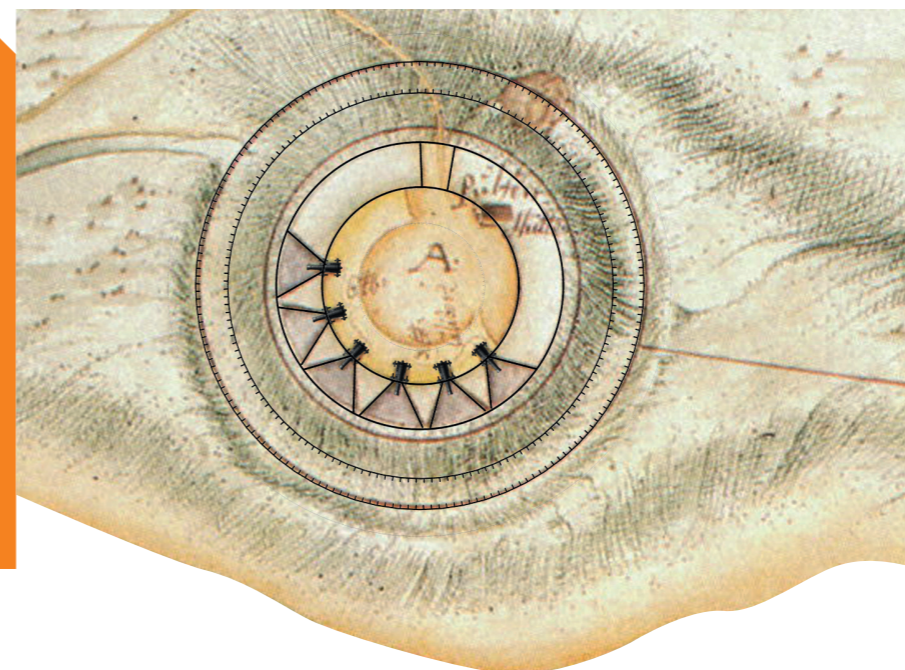

Opferungen und Begräbnisse

Der Garten Busene ist voll von Spuren nach Menschen der Vorzeit. Hier haben sie gelebt, ihren Glauben ausgeübt und ihre Toten begraben. Die meisten Spuren sind kultischer Art, und der ganze Ort atmet Religion und Mystik.

Im Wald verteilt liegen zehn Grabhügel die vermutlich in der Bronzezeit (1700-500 v. Chr.) errichtet wurden. Damals war die Landschaft offen, und die Hügel konnten von weit her gesehen werden. Jeder Hügel birgt ein Grab einer vielleicht reichen oder wichtigen Person.

Im Wald liegen auch Steinsetzungen. Eine zehn Meter lange und vier Meter breite Steinsetzung ist immer noch sichtbar. Anderswo steht ein aufgestellter Bautastein, der in der Wikingerzeit (750-1050 n. Chr.) als Markierung in der Landschaft diente. Vielleicht wurde er zum Gedenken an einen Wikinger errichtet, der während einer Langfahrt ums Leben gekommen war. In einer heute verschwundenen Steinsetzung wurde 1874 der Mandemarke-Schatz mit geopfertem Silberschmuck aus der Wikingerzeit gefunden.

Brøndehøje Skanse blev opført i midten i 1600-tallet. Skansens kanoner kunne beskyde fjendtlige skibe der kom for tæt på Møns sydkyst og beskytte området mod et landgangsforsøg.

BUSENE

Frugtbarhedstegn

I og omkring Busene er der mange levn fra fortiden. På denne sten ses sporene efter de religiøse handlinger som bronzealderens mennesker udførte omkring 1.700-500 f. Kr. De runde fordybninger kaldes skåltegn og er en slags helleristninger, altså tegn og figurer hugget i sten.

Skåltegnene tolkes oftest som frugtbarhedssymboler, og på denne sten findes hele 152 skåltegn. Muligvis har hugningen af skåltegnene været en religiøs handling, hvor man bagefter lagde offergaver til de højere magter.

Skåltegn er fundet på blandt andet klippeflader, stendysser, jættestuer eller – som i dette tilfælde – på sten. De optræder både enkeltvis og i grupper. Oprindeligt har fordybningerne ikke været malet. Denne sten blev fundet 400 meter herfra, og har måske været en del af et gravsted eller stået så den var synlig fra havet.

Fertility symbols

In and around Busene you can find many relics from the past. This stone shows traces of religious acts performed by the Bronze Age people around 1700-500 BC. The concave depressions are called cup marks and are a sort of petroglyphs or rock carvings, which are signs and figures carved in stone.

Cup marks are often interpreted as symbols of fertility, and this rock has no less than 152 cup-shaped hollows. The carving of a cup mark may have been a religious act, where one would also give offerings to the greater powers.

Cup marks have been found on, among other places, rock surfaces, dolmens and passage graves or – as in this case – on stones. They occur singly and in groups. The marks were originally not painted. This stone was found 400 meters from here and may have been part of a burial site or placed so it could be seen from the sea.

Zeichen der Fruchtbarkeit

In Busene und Umgebung gibt es viele Relikte der Vorzeit. Auf diesem Stein sind Spuren nach religiösen Handlungen sichtbar, die Menschen der Bronzezeit etwa 1700-500 v. Chr. vollzogen. Die runden Vertiefungen werden Schalen-gruben genannt und sind eine Art der Petroglyphen, in Stein gearbeitete Felsbilder.

Die Schalen-gruben werden meist als Symbole der Fruchtbarkeit interpretiert, und auf diesem Stein sind ganze 152 Schalen zu sehen. Möglicherweise war das Punzen der Schalen-gruben eine religiöse Handlung, wo man dann die Opfergaben an die höheren Mächte legte.

Schalen-gruben sind unter anderem auf Felsenflächen, Dolmengräbern, Ganggräbern oder – wie hier – auf Steinen gefunden. Sie stehen einzeln oder in Gruppen. Ursprünglich waren die Vertiefungen nicht bemalt. Dieser Stein wurde 400 Meter von hier gefunden, und war vielleicht Teil einer Grabstätte oder stand so, dass er vom Meer sichtbar

Der er fundet 22 sten med skålformede fordybninger på Møn. Der er offentlig adgang til fire af stenene. Disse sten er også blevet malet, så skåltegnene fremstår mere tydeligt.

VIDSTE DU ...

- at skåltegn og andre helleristninger er fundet i alle verdensdele?
- at helleristninger kan forestille både skibe, solkors, dyr og mennesker?